

Preken, visitasgudstjeneste i Fredrikstad domkirke 19. april 2026

Jeg er den gode gjeteren.

Tekster:

Johannes 10,11–18

Esekiel 34, 11-16

1.Pet 2, 20-25

PREKEN

God søndag! Det er så fint å se dere.

Det var forresten en søndag her i domkirken for en tid tilbake, at barnebarna mine var med hit til domkirken, og en av dem satt og kikket på farmor som stod oppe på veggen langt der framme og snakket. Og så snudde han seg mot moren og spurte: Hvem er det egentlig farmor snakker med?

Bra spørsmål! Det bør jo helst være med de menneskene som er i kirken 😊

Men det er altså den vanlige praksis for meg, å bruke prekestolene når jeg preker rundt i bispedømmets mange kirker. Det er mange prester som ikke bruker prekestolen lenger.

Mange prester synes det føles underlig og galt i en tid og på et sted og i et samfunn der vi holder høyt at vi alle er like, å klatre opp på en prekestol for å formidle det akkurat jeg mener og tror om denne teksten som er bestemt til å være prekentekest denne søndagen. Derfor stiller presten seg i koråpningen eller helt nede på gulvet i stedet, for å være på samme nivå som menigheten, for å demonstrere i praksis at alle døpte i en luthersk kirke ansees som prester i det allmenne prestedømme og selv kan lese tekstene, tolke og forstå, og at overfor Gud er vi alle like. Det er en god intensjon. Men det er ikke alltid så lett å høre når man ikke ser den som preker. Så prekestolen har sin praktiske funksjon. Og sin liturgiske funksjon. For Ordet fortolket formidler evangeliet til frihet, frelse og håp, og i den lutherske kirke er prekenen tradisjonelt en svært vesentlig del av formidlingen av evangeliet. Det vises gjennom prekestolens posisjon og plassering i lutherske kirker.

Og når jeg som biskop vigslar nye prester, er den første formaning fra biskopen til den nye presten å forkynne Guds Ord, klart og rent, slik det er gitt oss i Den hellige skrift og slik vår kirke vitner om det i sine bekjennelser. Så prekestolen fortjener å være i bruk!

Men for dagens preken tenker jeg å bli her nede på gulvet. Først fordi jeg er i min egen hjemmemenighet i dag. Jeg bor her i soknet. Og jeg går til denne kirken når jeg deltar uten oppdrag i gudstjenester og annet. Og dernest for å understreke at biskopen, tilsynspersonen, i kirken ikke er sendt utenfra eller ovenfra fra en instans som ikke er involvert i det daglige arbeidet, men er kalt fram fra kirken selv. Satt til et særskilt oppdrag for en periode. Å være hyrde for kirken i bispedømmet. Jeg er takknemlig for tilliten som er vist meg. Og ikke minst er jeg takknemlig for at dere ber for meg i gudstjenestene. Det er et stort oppdrag å aksle.

Jeg blir her på gulvet også fordi jeg opplever at i dagens tekster møter vi et gudsbilde som understreker hvordan Gud holder seg tett inntil hver og en av oss, kjenner oss, elsker oss og verner oss med sitt liv.

Som en god gjeter, som ikke slipper sauene sine av syne, men følger med, går sammen med blikket festet på hver enkelt, gir næring og beskytter mot fare og frelser fra å gå tapt.

Jesus sier: Jeg er den gode gjeteren.

Når ordene «**Jeg er**» lyder i bibelen, gjelder det å spisse ørene. For dette er ikke bare subjekt og verbal, men det er en helt spesiell sammensetning av ord som den som kjenner den hebraiske bibelen umiddelbart vil forstå. Det forstås ofte som Guds selvpresentasjon. I andre mosebok 3,14 svarer Gud Moses når Moses vil vite hvem det er som taler ut av den brennende busken, at det er «Jeg er» som taler. JAHVE. Det er tre hebraiske konsonanter som det er vanskelig å oversette og få tak i den fulle dybde i, men det handler om at Gud er eksistens, væren, opphavet til alle ting, evig. Jeg er den jeg er, svarer Gud Moses. Den som er, og som blir og som for alltid skal være. Skaper, frigjør og livgiver.

Så når Jesus bruker disse ordene, som på gresk lyder ego eimi, vil han fortelle at han er Gud, og at Jesus viser oss hvem Gud er.

Det er mange «jeg er»-utsagn i Johannes-evangeliet. Syv ulike. Jesus er sier Jeg er livets brød, jeg er verdens lys, jeg er veien, sannheten og livet, jeg er det sanne vintre, jeg er porten, jeg er oppstandelsen og livet, og altså jeg er den gode gjeter. Eller hyrde, om du vil.

Alle «jeg er»-utsagnene viser oss mange sider ved Gud, og det viser oss at det ikke går an å fange Gud i enkle beskrivelser. Gud er væren, Gud er eksistens, Gud er fri, og Gud er større enn vi forstår. Derfor bruker Bibelen et mangfold av bilder når Gud beskrives.

Hyrdemotivet går igjen i hele vår kristne bibel. Du finner det hos profeten Ezekiel, som vi har hørt det lest i dag. Hvor trøstefulle er ikke ordene som avslutter slik: *Jeg vil gjete sauene mine og la dem hvile, sier Herren Gud. 16 Jeg vil lete opp de bortkomne, føre tilbake de fordrevne, forbinde de skadde, styrke de syke, vokte de fete og sterke og gjete dem på rett vis.*

Du finner hyrdemotivet i den elskede salme 23 som mange av oss aldri får nok av, der David synger: Herren er min hyrde, meg fattes intet... han lar meg ligge i grønne enger, han fører meg til hvilens vann, han gir meg nytt liv...

Det er ord til deg og til meg som løfter byrdene av våre egne skuldre, og som legger seg som lindrende balsam rundt våre såre hjerter. Det er som om vi kan kjenne lettelsen i det Jesus løfter oss opp som en liten og sliten bortkommen sau, tar oss i sin favn, og bærer oss til hvilens vann.

Den gode gjeteren gir livet sitt for sauene, sier Jesus i vår tekst.. Og profeterer selv om det som venter ham i påsken. Lidelse, korsfestelse, død. Han understreker at det ikke er en meningsløs død, og han sier at han gir sitt liv av fri vilje, og han sier flere ganger at han gir sitt liv for sauene. Og vi vet: ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner.

Det er oss det. Vi mennesker er sauene som er avhengige av en god hyrde som ikke vil føre oss vil, men som elsker oss, vil samle oss og beskytte oss og frelse oss.

Jesus døde på korset av fri vilje. Han er Gud, og kunne tatt makten før det skjedde. Men den treenige Gud viker ikke tilbake selv i møte med døden. Han gir sitt liv, og han tar det tilbake. Det er troens store mysterium. At Kristus døde og Kristus stod opp. For oss, for verden, til liv.

I dagene etter oppstandelsen viser den gode hyrde seg for flere av sine sauer. Ofte helt nært og på en måte som gjør at den enkelte kjenner ham igjen. Han taler til Maria med navn, så hun kjenner ham igjen. Tvileren Thomas får kjenne på sårene i hendene og siden hans. For Peter og de andre som var ute og fisket, tenner han et bål, griller fisk og spiser sammen med dem.

Med alle sanser får de erfare den oppstandne Kristus. De ser, de hører, de lukter, de smaker, de tar på. Det er en invitasjon også til oss. Å åpne alle våre sanser for å erfare den levende Gud som er midt iblant oss.

Det er ikke nok å være åpen for mirakler og under som bryter med naturlovene. De skjer så uhyre sjelden. Men vi kan åpne oss for Guds livgivende og skapende nærvær i det alminnelige, i oppstandelseskraften som virker i alt som lever.

Den vi ser med egne øyne nå når våren åpenbarer seg i en lysende gul hestehov som sprenger seg vei gjennom hardtrampet grus, den vi hører i musikken som lyder når fuglene synger sammen med englene, så ivrige, ivrige en tidlig, tidlig morgen, den vi snuser inn i den løfterike lukten av fuktig jord når regnet har falt i april, den vi kan smake når vi tar imot brødet og vinen som vi får motta i nattverdens måltid, og lar det vitne for oss om ham som gav sitt liv for oss, til frelse, frihet og håp.

Jesus er vår gode hyrde som leder oss til vann der vi finner hvile og gir oss ny kraft. Og får vi smake lite av det i dette livet, og synes at det meste er strev og tungt arbeid, så lover Gud det for det som venter etter døden. En trøstefull tanke, et trøstefullt ord; at evigheten skal vi tilbringe på Guds gode marker, i grønne enger, ved hvilens vann sammen med ham som elsker oss så høyt at han gir sitt liv for oss, som en gang skal komme tilbake og være alt i alle.

Jesus sier: Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile.

Det er en invitasjon til hver og en av oss. Fra ham som kjenner sine, og som kaller oss ved navn. Det er en invitasjon til deg.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.